

Siseministri määruse „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete üleandmise vormistamise ja säilitamise kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse siseministri 07.03.2008 määrust nr 23 "Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete üleandmise vormistamise ja säilitamise kord"¹ (edaspidi *määrus nr 23*) ning selle lisa ning täiendatakse seda uue psühhoaktiivse aine käitlemisele kehtestatud tingimustest lähtuvalt.

Määruse muudatused on tingitud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse (edaspidi *NPALS*) muutmisest, millega kehtestati tingimused uue psühhoaktiivse aine käitlemise kohta. NPALS muudatuse tulemusena on korrakaitseorganil võimalik isikult hoiule võtta aine, mis ei ole sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73² „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad ning nende ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemine“ alusel narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja kantud, kuid mis on riikliku ekspertiisiasutuse hinnangul uus psühhoaktiivne aine.

Määrus nr 23 muudatuste tulemusel laieneb määruse kohandamisala ning narkootilise või psühhotroopse aine või esimesse kategooriasse kuuluva lähteaine üleandmise vormistamise ja säilitamise kord hakkab kehtima ka uue psühhoaktiivse ainega identifitseeritud ainele. Muudatusega kohustatakse uue psühhoaktiivse aine käitlejat, kellel puudub selleks luba, kuid kes hoiab seda enda valduses, selle viivitamatult üle andma kohalikule politseiprefektuurile. Samuti laiendatakse üle antud aine vastuvõtmise, määratlemise ja hoiustamisega seonduvaid tingimusi ja kohustusi.

Eelnõul on **vähene mõju** Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi *PPA*)i ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi (edaspidi *EKEI*) töökorraldusele. Suureneb töökoormus seoses üle antud uute psühhoaktiivsete vastu võtmisega ning hoiustamisega.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi korrakaitse ja süüteomenetluse osakonna nõunik Ain Peil (tel 612 5262, ain.peil@siseministeerium.ee) ning sama osakonna õigusnõunik Kristi Käsper (kristi.kasper@siseministeerium.ee), kes on kontrollinud ka eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti.

Eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud [Rahvatervishoiu seadus 433 SE](#) eelnõu menetlusega.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011121?leiaKehtiv>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/125042024010?leiaKehtiv>

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse siseministri 07. märtsi. 2008. aasta määrust nr 23 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete üleandmise vormistamise ja säilitamise kord“ avaldamismärkega RTL 2008, 21, 319.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **kahest paragrahvist**, millega muudetakse:

- määruse pealkirja;
- määruse reguleerimisala;
- aine või lähteaine üleandmise vormistamist;
- määruse lisa pealkirja.

2.1. Määruse muutmine

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja, lisades pärast sõnu „psühhotroopsete ainete“ sõnadega „ ja uute psühhoaktiivsete ainete“; Pealkirja muutmine on vajalik õigusselguse huvides, et ka määruse pealkirjas oleks kajastatud, et määrusega on muu hulgas reguleeritud uue psühhoaktiivse aine üleandmise vormistamise ja säilitamise kord.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse § 1 selliselt, et määruse reguleerimisalas oleks ka uus psühhoaktiivne aine. Kuna uus psühhoaktiivne aine hakkab kuuluma sarnaselt narkootilise või psühhotroopsele ainele ning esimesse kategooriasse kuuluvale lähteainele PPA-le üleandmisele, lisatakse uus psühhoaktiivne aine samuti § 1 loetellu. Paragrahvi 2 lõike 3 muudatuse kohaselt viiakse sätte sõnastus kooskõlla punkti 3 nimetatud lisa pealkirja muutmisega.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse paragrahvi 2 lõikes 3 nimetatud lisa pealkirja. Kuna nimetatud akt reguleerib vastavalt määruse nr 23 muudatustest ka uue psühhoaktiivse aine üleandmist ja vastuvõtmist.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga võetakse määruses kasutusele termin „**uus psühhoaktiivne aine**“, mis on defineeritud Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse §2 lõikes 1¹ „uus psühhoaktiivne aine – psühhoaktiivset toimet avaldav aine, mis ei ole kantud käesoleva seaduse § 3¹ lõike 1 alusel kehtestatud nimekirja või ei kuulu nimekirjas loetletud ainete rühma, kuid millega võivad kaasneda sotsiaalsed või terviseriskid, sealhulgas on eelkõige sellise aine kuritarvitamise ja sõltuvuse tekitamise risk;“;

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole kokkupuudet Euroopa Liidu õigusega.

5. Määruse mõjud

Mõju riigiasutuste töökorraldusele

PPA-sse toimetakse aineid kehtiva määruse alusel aastas ca 20 korral (2023. aastal 15 korda, 2024. aasta 11 kuu jooksul 27 korda).

Uue psühhoaktiivse ainega tuvastati 2023. aastal EKEI poolt 39 ainet ja 2024. 11 kuu seisuga 43 ainet, millele hakkaksid kohalduma uue määruse tingimused. Kuna tegemist on ainetega, mis on EKEI-sse jõudnud läbi PPA ja Maksu- ja Tolliametite (edaspidi *MTA*), siis see ei suurusjärg ei ilmesta määruse alusel PPA-le toimetatud ainete juhtumite arvu, mis on oluliselt väiksem aga võimalus selleks püsib. Seega võib arvata, et uue määruse alusel ei suurene PPA-le loovutatud ainete arv oluliselt vaid mõned üksikud juhtumid aastas ning sellest lähtuvalt ei muutu ka töökoormus.

Sihtrühm:

- PPA – PPA-s on kokku umbes 4500 teenistajat. Eelnõu mõjutab eelkõige politseijaoskondasid kuhu aineid toimetatakse ehk siis mõjutatud on 18 politseijaoskonda. Potentsiaalselt teavitatakse leitud või üleantavast ainest piirkonnapolitseiniku, keda on detsember 2024 seisuga ca 220 ehk 4,8 %.
- EKEI – EKEI-s on kokku umbes 72 eksperti, kellest narkootilise aine ekspertiise teeb 11. PPA-st hoiustamisele toimetatud ainetega tegeleb 2 inimest.
- Seega võib sihtrühma pidada väikeseks.

Mõju ulatus on väike. PPA praktika ainete vastuvõtmiseks on olemas ja selles muutust ei tule. Kuna EKEI juba täna tegeleb ainete ekspertiisidega, siis ka selles osas muutust ei tule. Veidi võib suureneeda EKEI poolt hoiustamist vajavate ainete hulk aga see sõltub konkreetsetest juhtumitest.

Mõju avaldumise sagedus on väike. Kuna uusi psühhoaktiivseid aineid levib oluliselt vähem kui narkootilisi- ja psühhotroopseid aineid, on tõenäosus PPA koormuse tõusuks pigem väike. Eelmiste aastate näitel on aine loovutamise juhtumeid keskmiselt 20, millele lisanduksid mõned üksikud juhud uute psühhoaktiivsete ainete näol.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike. Kuna mõju ulatus ja avaldumise sagedus on väikesed, siis ebasoovitavaid mõjusid ette ei näe. Nii PPA kui EKEI praktika on juba varasemalt paigas ning selles ebasoovitavat mõju pole täheldatud.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: elanikud

Aastas antakse PPA-le kehtiva määruse alusel narkootilisi- ja psühhotroopseid aineid üle ca 20 korral. Määrust täiendatakse uue psühhoaktiivse ainega, mida EKEI tuvastab aastas ca 40 juhtu.

Arvestades, et Eestis elab 2024. aasta seisuga 1 374 687 inimest³, on sihtrühm väike.

Mõju ulatus on väike. Vaadates senist praktikat ja üle antud ainete arvu, on mõjutatud väga väike osa elanikest. Uusi psühhoaktiivseid aineid käitleb veelgi vähem arv inimesi ning tõenäosus, et aineid üle antakse on väike.

Mõju avaldumise sagedus on väike. Aineid antakse PPA-le üle 1-2 korda kuus, millelele lisandub uute psühhoaktiivsete ainete üleandmine. Üle andmist ei saa pidada sagedaseks tegevuseks ning on pigem juhuslik kui regulaarne.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk on väike. Kuna mõju ulatus ja avaldumise sagedus on väiksed, siis ebasoovitavaid mõjusid ette ei näe.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega -tulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, sest muudatustega kohanemiseks ei ole vajalik täiendavalt lisa aega, kuna vastavad ettevalmistused on juba PPA-s ja EKEI-s läbi viidud.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõike 1 kohaselt kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ja Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile ja Politsei-ja Piirivalveametile.

³ Statistikaamet 2024. [Rahvaarv](#).